

Notitie Reikwijdte en Detailniveau (90% versie)
plan-MER Aanvullende Strategische Voorraden
provincie Groningen

24 april 2024

Kenmerk R001-1293880SJW-V01

Verantwoording

Titel	Notitie Reikwijdte en Detailniveau plan-MER Aanvullende Strategische Voorraden provincie Groningen
Opdrachtgever	Provincie Groningen
Projectleider	Renze Haitsma
Auteur(s)	Renze Haitsma, Stijn Wolfkamp
Tweede lezer	Marlies Verspui
Uitvoering meet- en inspectiewerk	
Kenmerk	R001-1293880SJW-V01
Aantal pagina's	18 (exclusief bijlagen)
Datum	24 april 2024
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

TAUW bv
W.A. Scholtenstraat 3a
Postbus 722
9400 AS Assen
T +31 59 23 91 30 0
E info.assen@tauw.com

Inhoud

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding.....	4
1.2	Waarom een plan-MER?.....	5
1.3	Doelstelling van het plan-MER	6
1.4	Doel van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau.....	6
1.5	Inspraak op NRD.....	7
1.6	Relevant beleid en regelgeving.....	7
1.7	Grensoverschrijdende mer: eisen en afspraken.....	8
2	Het voornemen	8
2.1	Plan- en studiegebied.....	8
2.2	Hoeveelheid drinkwaterwinning.....	10
2.3	Aanwijzen en vastleggen ASV	10
3	Onderzoeksmethodiek.....	11
3.1	Uitgangspunten	11
3.1.1	Inhoud plan-MER	12
4	Effectbeoordeling.....	12
4.1	Detailniveau beoordeling.....	12
4.2	Wijze van beoordelen.....	15
4.3	Gevoeligheidsanalyse beschermingsbeleid	15
5	Het vervolg van de mer-procedure	16

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De drinkwatervraag in Nederland zal in de toekomst toenemen, blijkt uit onderzoek van het RIVM¹. Vanuit de Structuurvisie Ondergrond (STRONG) hebben alle provincies opdracht van het Rijk gekregen om Aanvullende Strategische Voorraden (ASV's) te zoeken. ASV's zijn gebieden in Nederland die door de provincie worden aangewezen als mogelijke plek voor een drinkwatervoorziening. De ASV's zijn bedoeld voor de drinkwatervoorziening voor de middellange termijn (2040) om voorbereid te zijn op een groei van de vraag op landelijke schaal. De ASV-gebieden zijn reserveringsgebieden. Het gaat op dit moment nog niet om definitieve nieuwe winlocaties (puttenvelden et cetera).

Ook is het Rijk bezig met het verbeteren van de robuustheid van de openbare drinkwatervoorziening, onder andere door grondwatervoorraden te reserveren. Dit zijn de zogenaamde nationale grondwaterreserves (NGR), gericht op de drinkwatervoorziening op zeer lange termijn en in geval van grootschalige calamiteiten. Op verschillende schaalniveaus wordt eveneens ingezet op het besparen van drinkwater en het beperken van de vraag naar drinkwater. De opgave van het aanwijzen van ASV's in Groningen staat los van de aanwijzing van nationale grondwaterreserves en het beperken van de drinkwatervraag. Op deze onderdelen wordt ingezet via andere sporen die buiten deze mer-procedure vallen.

Het doel van het aanwijzen van ASV-gebieden is het borgen van voldoende goede bronnen voor de drinkwatervoorziening op de middellange termijn. Om deze ASV's geschikt te kunnen houden voor toekomstige drinkwaterwinning wil de Provincie Groningen de ASV-gebieden beschermen door beschermingsbeleid voor de aan te wijzen gebieden op te nemen in de Omgevingsvisie en regels op te nemen in de Provinciale Omgevingsverordening (POV). Hoewel op andere plekken ook drinkwater wordt gewonnen uit oppervlaktewater richt provincie Groningen (en daarmee deze NRD) zich op grondwaterwinningen. Het doel van het beschermingsbeleid is ervoor zorgen dat de kwaliteit en kwantiteit van het grondwater in de ASV-gebieden in de toekomst voldoende is om als drinkwater te kunnen gebruiken.

Vanuit de gedachte van water & bodem sturend (kamerbrief 2022) wordt vanuit het natuurlijke systeem gezocht naar plekken waar drinkwaterwinning mogelijk is. De Provincie Groningen heeft vier zoekgebieden aangewezen die potentie hebben om in de drinkwatervraag op de lange termijn te voorzien. De zoekgebieden zijn bepaald vanuit verschillende studies die uitgevoerd zijn vanaf 2010 tot heden. Daarin is geanalyseerd in welke gebieden de kwaliteit en winbaarheid van het grondwater voldoende is voor de productie van drinkwater. Ook is gekeken in hoeverre een locatie belemmeringen kent voor grootschalige grondwaterwinning. Dit resulteerde in de vier zoekgebieden Leek-Roden, Veendam, Bellingwolde en Zuidoost Groningen.

¹ RIVM 2023, Waterbeschikbaarheid voor de bereiding van drinkwater tot 2030 – knelpunten en oplossingsrichtingen, Rapport DOI 10.21945/RIVM-2023-0005

In de zoektocht naar geschikte gebieden vindt de provincie Groningen een evenwichtige belangenafweging belangrijk. Bij het aanwijzen van gebieden wordt gekeken naar aanvaardbare effecten van een mogelijke winning op de omgeving en een balans tussen bescherming en ruimte voor ontwikkeling. Voor de aanwijzing van de ASV-gebieden moet de mer-procedure (de procedure van milieueffectrapportage) worden doorlopen. In het op te stellen MER worden mogelijke milieueffecten per zoekgebied in beeld gebracht. De eerste stap in de mer-procedure is het opstellen van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD).

De mer-procedure wordt uitgevoerd op initiatief van de provincie Groningen. De provincies Drenthe en Friesland zijn samen met provincie Groningen het bevoegd gezag voor het zoekgebied Leek-Roden, aangezien zij de mer-plichtige besluiten moeten nemen. De provincie Groningen treedt op als coördinerend bevoegd gezag.

In het eerste hoofdstuk van deze NRD wordt nader toegelicht waar deze mer-plicht uit voortkomt en wat het doel van deze NRD is. Hoofdstuk twee gaat in op het voornemen. Het derde hoofdstuk behandelt de te volgen onderzoeksmethodiek voor het plan-MER. Het vierde hoofdstuk beschrijft de detailniveau en de wijze van de effectbeoordeling. Hoofdstuk vijf sluit af met een vooruitblik richting het vervolg van de mer-procedure en de besluitvorming.

1.2 Waarom een plan-MER?

Afdeling 16.4 van de Omgevingswet gaat over de mer-procedure². Voor plannen of programma's waar een plan-MER verplicht is, gelden twee vereisten.

Het eerste vereiste is dat het moet gaan om een wettelijk of bestuursrechtelijk voorgeschreven plan of programma. Dit staat in artikel 16.34 eerste lid van de Omgevingswet. Daarvan is sprake als het plan of programma wettelijk of bestuursrechtelijk wordt vastgesteld. De omgevingsvisie is hier een voorbeeld van.

De tweede vereiste stelt dat het plan of programma aan onderstaande voorwaarden moet voldoen³:

- een plan of programma dat een kader vormt voor te nemen besluiten over projecten waarvoor een project-MER of een mer-beoordeling verplicht is; of
- een plan of programma waarvoor bij de voorbereiding daarvan mogelijk significante gevolgen optreden voor Natura 2000-gebieden. Op grond van artikel 16.53c van de Ow moet hiervoor een passende beoordeling worden gemaakt.

Een 'kader' moet concreet genoeg zijn en bindend voor een later mer-plichtig of mer-beoordelingsplichtig besluit. Er is sprake van 'een kader vormen' als bijvoorbeeld een locatie in het plan is opgenomen. Het voornemen in deze NRD is het aanwijzen en vastleggen van ASV-gebieden in de Omgevingsvisie.. Hiermee vormt het plan een kader voor het te nemen besluit: Het

² Terminologie milieueffectrapportage: mer = de procedure van de milieueffectrapportage. MER = het milieueffectrapport

³ Dit valt onder het eerste en/of het tweede lid van artikel 16.36 van de Omgevingswet.

vastleggen van mogelijke drinkwaterwingebieden in de POV waarvoor een project-MER of een mer-beoordeling verplicht is.

Het voornemen voldoet aan de beide vereisten, waardoor de plan-mer-plicht van toepassing is.

Bij een vergunningaanvraag voor een waterwinning geldt een drempelwaarde voor het uitvoeren van een project-MER⁴. Als er meer dan 10 miljoen m³ grondwater per jaar op één waterwingebied wordt onttrokken geldt een project-MER. Wanneer deze drempelwaarde niet overschreden wordt, is sprake van een mer-beoordelingsplicht.

1.3 Doelstelling van het plan-MER

Het doel van het plan-MER is om het milieubelang volwaardig te laten meewegen in de besluitvorming over de ASV-gebieden. Met het MER toetsen we in hoeverre het aanwijzen van ASV's leidt tot aanzienlijke milieueffecten. Naast de milieueffecten wordt in beeld gebracht wat de mogelijke consequenties van beschermingsbeleid zijn. Dit wordt nader toegelicht in paragraaf 4.3. Ook moet het plan-MER maatregelen beschrijven om negatieve gevolgen te voorkomen of te beperken, de zogenaamde mitigerende maatregelen.

De provincie wil het plan-MER gebruiken als middel om keuzes te maken in de manier van beschermen van ASV's en de begrenzing van de ASV-gebieden. Deze bescherming is nog niet gedefinieerd en is afhankelijk van de aard van het gebied (met name de beschermbaarheid/aanwezigheid van beschermende grondlagen). De milieugevolgen, de alternatieven en de ingebrachte zienswijzen en adviezen weegt de provincie mee bij de vaststelling van het voornemen in de Omgevingsvisie en de POV. Verder bieden we met het MER belanghebbenden de gelegenheid tot het indienen van zienswijzen.

1.4 Doel van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau

De eerste stap in de mer-procedure is het opstellen van een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). Het doel van de NRD is om betrokkenen en belanghebbenden te informeren over het voornemen en de inhoud en diepgang (reikwijdte en detailniveau) van het op te stellen MER voor aanwijzing van ASV's in Groningen. De NRD is richtinggevend in wat in het MER wordt onderzocht.

Voorliggende NRD schetst een beeld van het onderzoek en het proces van het plan-MER tot aan de vaststelling van de ASV-gebieden in de Omgevingsvisie en de POV. De NRD wordt benut voor het verkrijgen van adviezen over de aanpak van het onderzoek in het milieueffectrapport (MER). Ook wordt aan de Commissie voor de mer (en andere wettelijke adviseurs) gevraagd advies te geven over de reikwijdte en het detailniveau van het plan-MER. Op basis van de zienswijzen en het advies van de Commissie voor de mer wordt de NRD definitief vastgesteld door Gedeputeerde Staten (GS).

⁴ categorie K1 (Werkzaamheden voor het onttrekken of kunstmatig aanvullen van grondwater) van Bijlage V van het Omgevingsbesluit.

1.5 Inspraak op NRD

De NRD wordt gedurende zes weken na publicatie ter visie gelegd. Iedereen kan tijdens deze periode een zienswijze indienen. De reacties worden gebruikt bij de vaststelling van de reikwijdte en het detailniveau voor het MER. De provincie Groningen informeert de stakeholders over het proces van aanwijzen van ASV's via brieven en informatiebijeenkomsten.

1.6 Relevant beleid en regelgeving

Het plan-MER beschrijft alle relevante beleidsstukken op verschillende schaalniveaus die een kader vormen voor het voornemen. Onderstaande tabel toont een aantal relevante beleidskaders voor de aanwijzing van ASV's. Het is geen compleet overzicht van relevant beleid en regelgeving, maar geeft een indicatie van een aantal grote regelgevende kaders waar ASV-gebieden raakvlakken mee hebben. De lijst wordt in het plan-MER aangevuld en onderverdeeld in nationaal-, regionaal- en lokaal beleid.

Beleid	Relevantie
Nationale Omgevingsvisie (NOVI)	De NOVI beschrijft de noodzaak voor het 'waarborgen van een goede waterkwaliteit, duurzame drinkwatervoorziening en voldoende beschikbaarheid van zoetwater'. Aanwijzen van ASV's is hier een invulling van.
Structuurvisie Ondergrond	Vanuit de Structuurvisie Ondergrond hebben alle provincies opdracht van het Rijk gekregen om op zoek te gaan naar Aanvullende Strategische Voorraden (ASV's).
Beleidsnota Drinkwater (2021-2026)	Het aanwijzen van ASV-gebieden draagt positief bij aan het bereiken van de doelen uit de Beleidsnota Drinkwater 2021-2026, waaronder 'voldoende water van goede kwaliteit voor nu en in de toekomst, 'behouden van de goede conditie van de drinkwaterinfrastructuur', en de 'toegang tot voldoende en schoon drinkwater'.
Drinkwaterwet	De Drinkwaterwet beschrijft de kaders waarbinnen de drinkwatervoorziening in ons land is geregeld. Deze wet omvat regels en kaders voor een duurzame veiligstelling van de drinkwatervoorziening en legt ook de taken van drinkwaterbedrijven vast.
Zorgplicht Drinkwater	De overheid heeft vanuit de Drinkwaterwet een wettelijke zorgplicht als het gaat om 'duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening'. De zorgplicht voor overheden houdt in dat zij bij de uitoefening van hun bevoegdheden het drinkwaterbelang zwaar moeten laten meewegen en daarmee een bijdrage leveren aan het veiligstellen van de openbare drinkwatervoorziening.
Omgevingsvisie en -verordening provincie Groningen	De omgevingsvisie van provincie Groningen beschrijft de bescherming van drinkwater. De regels voor de bescherming hiervan zijn opgenomen in de omgevingsverordening van de provincie Groningen. Eén van de maatschappelijke doelen uit de verordening is het duurzaam veiligstellen van de openbare drinkwatervoorziening.
Regionale Energie Strategie (RES 1.0)	Vanuit de Regionale Energie Strategie (RES 1.0) dient de provincie Groningen vanaf 2030 jaarlijks minimaal 5,7 TWh aan duurzame energie (wind en zon) op te wekken. Dit kan strijdig zijn met grondgebruik voor de ASV's.

Beleid	Relevantie
Natuurbescherming	In het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) staan regelingen voor het beschermen van Nederlandse natuurgebieden en planten- en diersoorten. Dit moet ervoor zorgen dat de verschillende planten- en diersoorten in de natuur blijven bestaan. Het aanwijzen van ASV's mag geen negatieve effecten op beschermde soorten en gebieden hebben.
Programma Duurzame Landbouw 2020-2024	Dit programma beschrijft hoe de landbouw op een duurzame manier vormgegeven moet worden. Er is o.a. aandacht voor natuurinclusieve landbouw, en biologische landbouw. De bescherming van ASV's kan wellicht strijdig zijn met de mogelijkheden voor landbouw wanneer bv onttrekking van water of bemesting niet meer wordt toegestaan.

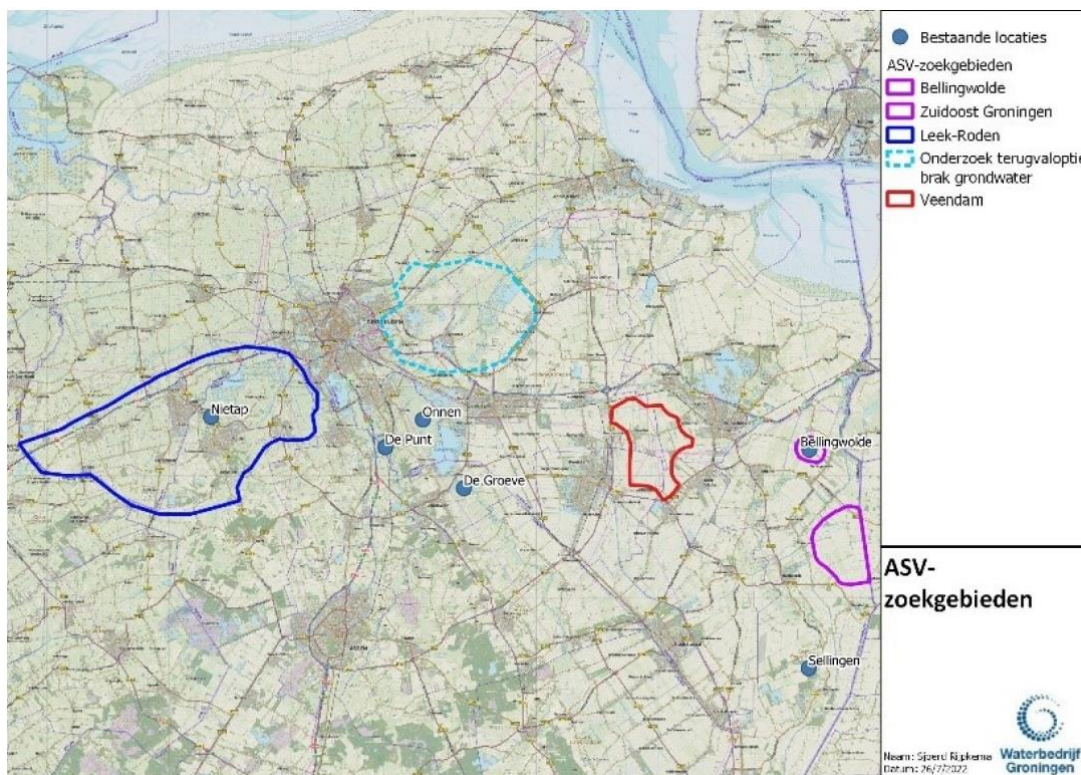
1.7 Grensoverschrijdende informatievoorziening: eisen en afspraken

Bij het aanwijzen van ASV's in Bellingwolde of Zuidoost Groningen is mogelijk sprake van grensoverschrijdende milieugevolgen in Duitsland. Eisen voor de communicatie over grensoverschrijdende milieueffecten zijn vastgelegd in het zogenaamde Verdrag van Espoo. De kern van het Verdrag is dat het publiek en de autoriteiten in het buurland bij mogelijke grensoverschrijdende milieugevolgen op dezelfde wijze worden betrokken bij de mer-procedure als de autoriteiten en het publiek in Nederland. Tussen Nederland en Duitsland zijn aanvullende werkafspraken gemaakt over grensoverschrijdende informatievoorziening bij mer-procedures. De Provincie Groningen informeert en onderhoudt contact over de ASV's met de betreffende Duitse overheden.

2 Het voornemen

2.1 Plan- en studiegebied

In december 2022 hebben Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen vier zoekgebieden voor ASV's aangewezen: Bellingwolde, Zuidoost Groningen, Leek-Roden, Veendam en de terugvaloptie Brak Grondwater (zie onderstaande figuur).

Figuur 2.1 ASV-zoekgebieden provincie Groningen (bron: GS besluit d.d. december 2022)

De vier zoekgebieden Bellingwolde, Zuidoost Groningen, Leek-Roden en Veendam bleken na uitgebreid vooronderzoek⁵ naar onder andere bodemlagen en grondwaterbeschikbaarheid het meest geschikt als potentiële drinkwaterwingebieden. De terugvaloptie 'Brak grondwater' kwam recenter in beeld en de haalbaarheid daarvan wordt nog onderzocht. Op dit moment wordt de terugvaloptie 'Brak grondwater' niet meegenomen als alternatief in het MER omdat er veel onzekerheden zijn over de toepasbaarheid als bron. De terugvaloptie 'Brak grondwater' komt alleen in beeld als ASV wanneer in de overige zoekgebieden onvoldoende grondwaterwinning kan plaatsvinden.

De vier zoekgebieden vormen samen het plangebied. De omvang van zoekgebied Leek-Roden is van dusdanige grootte dat het zoekgebied vermoedelijk niet volledig nodig zal zijn als ASV. Voor het MER wordt de huidige contour aangehouden als grens van het zoekgebied. Echter na bepaling van de milieueffecten kan blijken welke deelgebied(en) binnen deze contour het meest geschikt zijn als uiteindelijke ASV.

Het studiegebied is het gebied waar effecten van de voorgenomen activiteit kunnen optreden. Dit betreft het plangebied én de omgeving daarvan. Het is afhankelijk van het milieuaspect tot hoever de grenzen van het studiegebied reiken. Dit is niet vooraf bekend. De onderzoeken tijdens het opstellen van het MER zullen uitwijzen tot waar de milieueffecten reiken.

⁵ Royal Haskoning (2010). Vooronderzoek potentiële gebieden strategische grondwaterwinningen Groningen

2.2 Hoeveelheid drinkwaterwinning

De geschatte hoeveelheden te onttrekken grondwater per ASV staan in onderstaande tabel. Deze hoeveelheden zijn het resultaat van verschillende voorstudies⁶. Hierin is gekeken naar eerder uitgevoerde grondwatermodelonderzoeken, de doorlatendheid van de bodem en het freatisch pakket. De minimale hoeveelheid grondwater die de provincie als voorraad beschikbaar moet hebben, is 12 miljoen m³ per jaar. Uit de voorstudies lijkt het mogelijk om binnen de vier zoekgebieden 12 miljoen m³ per jaar te halen. Er wordt ook gekeken of het mogelijk is om een grotere hoeveelheid grondwater per zoekgebied te winnen. Hierdoor kan uit het onderzoek blijken dat de 12 miljoen m³ gehaald kan worden met minder dan vier zoekgebieden. Dan bestaat de optie om niet in alle vier zoekgebieden een ASV aan te wijzen (op basis van de meest geschikte plek vanuit milieueffecten en kosten-batenanalyse). Of dit mogelijk en wenselijk is, moet blijken uit het plan-MER. De ingeschatte hoeveelheden worden momenteel doorgerekend en waar nodig geactualiseerd.

Potentiele ASV	Inschatting hoeveelheden (miljoen m3 per jaar)
Leek - Roden	3 - 6
Veendam	4 - 8
Bellingwolde	1,2
Zuidoost Groningen	4 - 8
Totaal	12

Tabel 1. Inschatting omvang van de ASV's in de provincie Groningen

Grondwater is een betrouwbare bron voor drinkwater vanwege de goede en constante kwaliteit. De winning van grondwater vindt voornamelijk plaats op een diepte van 60-100 meter beneden maaiveld, maar er zijn ook diepere winningen. Grondwater is niet overal geschikt om te winnen; de kwaliteit van het grondwater moet goed zijn, de grond moet voldoende doorlatend zijn en de effecten op de omgeving moeten beperkt blijven. De winning van grondwater vindt voornamelijk plaats op een diepte van 60-100 meter beneden maaiveld, maar er zijn ook diepere winningen.

2.3 Aanwijzen en vastleggen ASV

Het voornemen is het zoeken, bepalen en vastleggen van ASV-gebieden in de Omgevingsvisie en de Provinciale Omgevingsverordening. Het gaat in dit stadium om de reserveringsgebieden en nog niet om de drinkwaterwinningen zelf. De aanwijzing als ASV betekent dat op deze gebieden een bescherming komt te liggen. De mate van bescherming hangt af van verschillende criteria:

- Omvang van de ASV's (in relatie tot de mogelijke benodigde hoeveelheid grondwater)
- Kwetsbaarheid van het grondwater (kwaliteit)
- Beschermbaarheid (boven- en ondergronds ruimtegebruik)
- Generiek milieubeschermend beleid

⁶ Uitgevoerde voorstudies:

1. SWECO (2020). Quick scan zoekgebied Nietap; Uitbreidingsmogelijkheden drinkwaterwinning Groningen
2. Royal Haskoning (2010). Vooronderzoek potentiële gebieden strategische grondwaterwinningen Groningen

De ondergrond wordt in toenemende mate interessant voor duurzame vormen van energievoorziening, zoals koude-warmte opslag, riothermie of geothermie. Uitdaging hierbij is de balans te zoeken tussen adequate bescherming van het grondwater enerzijds, en ruimte te geven voor dergelijke ontwikkelingen anderzijds. Mogelijke beschermingsregimes zijn bijvoorbeeld het instellen van een intrekgebied, een boringvrije zone of een andere beleidsmatige bescherming (zoals gebruiksbeperkingen voor landbouw en grondwatervervuilende activiteiten). Ook zijn er beschermingsmaatregelen denkbaar om de kwantiteit van grondwater te waarborgen (bv onttrekkingsverboden, aanvoorzekerheid). Welke beschermingsmaatregelen toegepast gaan worden, is op dit moment nog niet bekend. De uitkomsten van het plan-MER moeten richting geven aan een passend beschermingsregime, wat opgenomen wordt in de Provinciale Omgevingsverordening. Zo kan het zijn dat een groot gebied wordt aangewezen met een licht beschermingsregime of een klein gebied met een strenger regime.

Ook na het vastleggen van de ASV's zal de Provincie Groningen de aangewezen ASV's met bijbehorend beschermingsbeleid evalueren op geschiktheid en noodzaak. Indien nodig, kunnen wijzigingen in de locaties van de ASV-gebieden of in het beschermingsbeleid worden doorgevoerd.

3 Onderzoeksmethodiek

3.1 Uitgangspunten

In het plan-MER worden de zoekgebieden met elkaar vergeleken. We beoordelen eerst het effect van het winnen van grondwater in de zoekgebieden op de milieuthema's in de omgeving (bodem, water e.d.). Vervolgens geven we in een gevoeligheidsanalyse een globale doorkijk naar de mogelijke effecten van een beschermingsregime op de omgeving. Tot slot geven we een advies over hoe de zoekgebieden beschermd kunnen worden. In het plan-MER worden geen nieuwe zoekgebieden buiten de begrenzing van de huidige vier aangewezen. Ook worden overige manieren van drinkwaterwinning, bijvoorbeeld uit oppervlaktewater of besparing van waterverbruik, niet meegenomen.

Indien de vraag naar drinkwater blijft toenemen kan in een ASV-gebied daadwerkelijk een grondwaterwinning ontwikkeld worden. In dat geval is een vergunning vereist waarvoor een project-MER of mer-beoordeling opgesteld moet worden. Dat is een beoordeling van de effecten van de betreffende grondwaterwinning op de omgeving. Dat is dus een concreter niveau dan de beoordeling die plaatsvindt in het plan-MER. Als de vergunning voor de waterwinning is verleend, wordt een waterwingebied en een grondwaterbeschermingsgebied aangewezen.

Het plan-MER wordt opgesteld op basis van beschikbare informatie. Tijdens het opstellen van het plan-MER worden de leemten in kennis in beeld gebracht. Op basis van het plan-MER worden aandachtspunten gesignaleerd die later in een project-MER of mer-beoordeling verder onderzocht zullen worden.

3.2 Vertaling in het plan-MER

De beschikbare informatie geeft input voor de beschrijvingen van de referentiesituatie (huidige situatie inclusief autonome ontwikkelingen), de alternatieven en de effecten van de alternatieven. Het jaar 2040 wordt beschouwd als de toekomstige situatie. Naast de nu bekende referentiesituatie zijn er trends en ontwikkelingen in de situatie tot 2040 die nog niet vaststaan maar wel van invloed kunnen zijn op de te maken keuzes met betrekking tot de drinkwaterwinning. Een voorbeeld hiervan is de transitie van het landelijk gebied vanuit het NPLG. Het plan-MER leidt zo tot een overzicht van milieueffecten die op korte en langere termijn kunnen optreden.

Referentiesituatie

Om de effecten van de alternatieven in beeld te brengen, worden deze vergeleken met de toekomstige situatie zonder de voorgenomen activiteit (referentiesituatie). De referentiesituatie is de bestaande milieusituatie inclusief de autonome ontwikkelingen waarbij de ASV-gebieden nog niet zijn aangewezen. De referentiesituatie gaat ervan uit dat vastgesteld overheidsbeleid wordt gerealiseerd. Vastgesteld beleid en projecten waarover al besluitvorming heeft plaatsgevonden worden als autonome ontwikkelingen meegenomen in de beschrijving van de referentiesituatie.

Alternatieven

Alternatieven zijn, in de mer-terminologie, de mogelijke manieren waarop het aanwijzen van ASV-gebieden kan worden gerealiseerd. De vier zoekgebieden zijn de alternatieven die in het MER met elkaar vergeleken worden.

Binnen deze zoekgebieden nemen we de minimaal te winnen hoeveelheid drinkwater volgens tabel 1 als uitgangspunt. Het is niet verplicht om bij de besluitvorming een aantal van deze alternatieven te selecteren en de rest te laten afvallen. Ze kunnen allemaal worden opgenomen in de provinciale verordening maar het vast te leggen beschermingsregime kan verschillen op basis van de informatie die uit het MER naar voren zal komen.

4 Effectbeoordeling

4.1 Detailniveau beoordeling

De focus bij de effectbeoordeling ligt op milieuthema's die een directe link hebben met grondwater (bodem, water, natuur, landbouw e.d.). Deze thema's kunnen op provinciaal niveau onderscheidend zijn voor het aanwijzen van gebieden. Effecten met een meer lokaal karakter die van toepassing zijn op een specifieke locatie komen niet aan de orde in het plan-MER. Deze worden beoordeeld in een later stadium (bijvoorbeeld in het project-MER of de mer-beoordeling voor de vergunning). Als de exacte locaties en de hoeveelheden te winnen water bekend zijn, kunnen de lokale thema's veel gericht worden beoordeeld. Voorbeelden van deze lokale thema's zijn lucht, geluid en verkeer. Deze hebben meer relatie met de daadwerkelijke winput zelf dan met het grondwatersysteem in het zoekgebied. Daarom worden deze 'lokale' thema's nu niet onderzocht. Onderstaande tabel toont de thema's die in het plan-MER worden onderzocht.

Thema	Aspecten	Beoordelingscriterium	Beoordelingsmiddel
Bodem en Water	- Waterkwantiteit - Grondwaterkwaliteit (verontreinigingen) - Bodemdaling	- Beschikbaarheid van voldoende grondwater - Beschikbaarheid van voldoende oppervlaktewater - Risico op vermindering van grondwaterkwaliteit (door bv. bestaande verontreinigingen, verzilting) - Kans op bodemdaling (bij zettingsgevoelige gebieden, keringen en kades)	- Kaart natuurlijk watersysteem (Geo-)hydrologische studies TAUW, Sweco en RHDHV - Basiskaart draagkracht en zettingsgevoeligheid (Deltares 2022)
Natuur	Grondwaterafhankelijke natuur (alle natuurgebieden, inclusief Natura 2000 en NNN)	- Risico op grondwaterstandsverlaging in gebieden met grondwaterafhankelijke natuurtypen - Risico op verminderde kwelstroom in gebieden met grondwaterafhankelijke natuurtypen	- Basiskaarten grondwaterafhankelijke NNN, Natura 2000-gebieden en overige natuurgebieden. - Basiskaart kwelwaterafhankelijke NNN, Natura 2000-gebieden en overige natuurgebieden
Landbouw	- Impact van verdroging - Vermindering van natschade - Verlies aan landbouwareaal	- Risico op effect bij droogtegevoelige landbouwgrond - Kans op beïnvloeding van natschadegevoelige landbouwgrond - Beperkingen voor gebruik van beschikbare landbouwgrond	- Landbouwmonitor provincie Groningen - Informatie over landbouwtypen rondom zoekgebieden gevoelig voor natschade en droogteschade
Landschap en Cultuurhistorie	- Waardevolle landschapselementen en -structuren (ensembles) - Cultuurhistorische waarden	- Kans op aantasting van waardevolle landschapselementen en -structuren - Kans op aantasting van cultuurhistorische waarden	- Landschapsmonitor provincie Groningen - Erfgoedmonitor provincie Groningen - Gemeentelijke cultuurhistorische waardenkaarten

Thema	Aspecten	Beoordelingscriterium	Beoordelingsmiddel
Archeologie en aardkunde	- Beïnvloeding van bekende en onbekende archeologische waarden - Beïnvloeding van aardkundig waardevol gebied	- Ligging van winning in of nabij gebied met hoge, middelhoge of lage archeologische verwachtingswaarden. - Ligging van winning in of nabij aardkundig waardevol gebied	- Gemeentelijke archeologische verwachtings- en beleidskaarten - Landschapsmonitor aardkundige waarden - AAC-onderzoeken
Ruimtelijke Ordening	- Beïnvloeding van bestaande en geplande ondergrondse en bovengrondse functies - Risicovolle functies in de omgeving van zoekgebieden	- Risico's van winningen op andere ondergrondfuncties (bv. geothermie, gaswinning/opslag, zoutwinning, WKO's, etc.) - Impact van andere gebruiksfuncties op de winning (bv. verontreinigde locaties, industrieën).	- Kaart van ondergrondfuncties (via Atlas Leefomgeving) - Kaart met bovengrondse gebruiksfuncties in en rond zoekgebieden
Cumulatie	Cumulatieve effecten	Versterking van effecten door andere ontwikkelingen in de regio (zoals het programma Transitie Landelijk Gebied) en bestaande gaswinning en zoutwinning	Informatie over andere projecten/programma's/ontwikkelingen in en rond de zoekgebieden.

Klimaat en duurzaamheid

Er bestaat een relatie tussen klimaatverandering en de winning van drinkwater. Extreem droge zomers leiden net als een drinkwaterwinning tot een verlaging van grondwaterstanden. Bovendien kunnen in droge zomers de winningen meer gebruikt worden. Ook kan klimaatverandering zorgen voor het droogvallen van veenbodems.

Het thema duurzaamheid komt tot uiting in het gebruik van hulpstoffen bij zuivering, het benodigde energieverbruik voor zuivering, transport, etc. Dit hangt samen met de kwaliteit van het grondwater en eventuele verontreinigingen (bij een lagere waterkwaliteit is meer energieverbruik nodig voor zuivering).

Beide thema's worden niet als beoordelingscriteria meegenomen. Een betrouwbare effectbeoordeling van deze thema's vereist namelijk meer duidelijkheid over de locatie, omvang en manier van drinkwaterwinning. Dit is nu nog niet bekend en daarom worden deze thema's in de fase van vergunning en een project-MER of mer-beoordeling onderzocht. In het plan-MER wordt in een aparte paragraaf wel de relatie tussen de ASV's en klimaatverandering verder toegelicht zodat hier in de besluitvorming rekening mee kan houden. Klimaatverandering is naar verwachting geen onderscheidende/doorslaggevende factor per zoekgebied, maar een meer algemene factor waar rekening mee gehouden moet worden bij drinkwaterwinning in alle zoekgebieden. Daarom

wordt de impact van klimaatverandering meegenomen in de jaarlijkse evaluatie van provincie Groningen over de ASV-gebieden en hun bescherming. In het plan-MER is duurzaamheid een afgeleide van de thema's grondwaterkwaliteit en risicovolle functies in de omgeving.

4.2 Wijze van beoordelen

De wijze van beoordelen is kwalitatief. Dit betekent dat de mogelijke effecten worden beschreven in plaats van berekend. Uitgangspunt van provincie Groningen is dat de effectbeoordeling plaatsvindt op basis van beschikbare data (o.a. de regionale studies, eerder uitgevoerde onderzoeken en openbare GIS-data). Nieuwe modelleringen zijn vooralsnog niet gepland.

De beoordeling van effecten in het plan-MER sluit aan op het abstractieniveau zoals omschreven in paragraaf 4.1. Gezien het relatief globale en kwalitatieve karakter worden de effecten beschreven in termen van kansen op positieve effecten en risico's van negatieve effecten. Voor de beoordeling wordt onderstaande vijfpuntschaal gebruikt. Wanneer het aan de orde is worden ook mitigerende maatregelen genoemd om de effecten van onttrekking van grondwater te verminderen. Bijvoorbeeld het extra infiltreren van oppervlaktewater of anders inrichten van het oppervlaktewaterwatersysteem.

Score	Betekenis
--	sterk negatief effect
-	negatief effect
0	geen of nauwelijks effect
+	positief effect
++	sterk positief effect

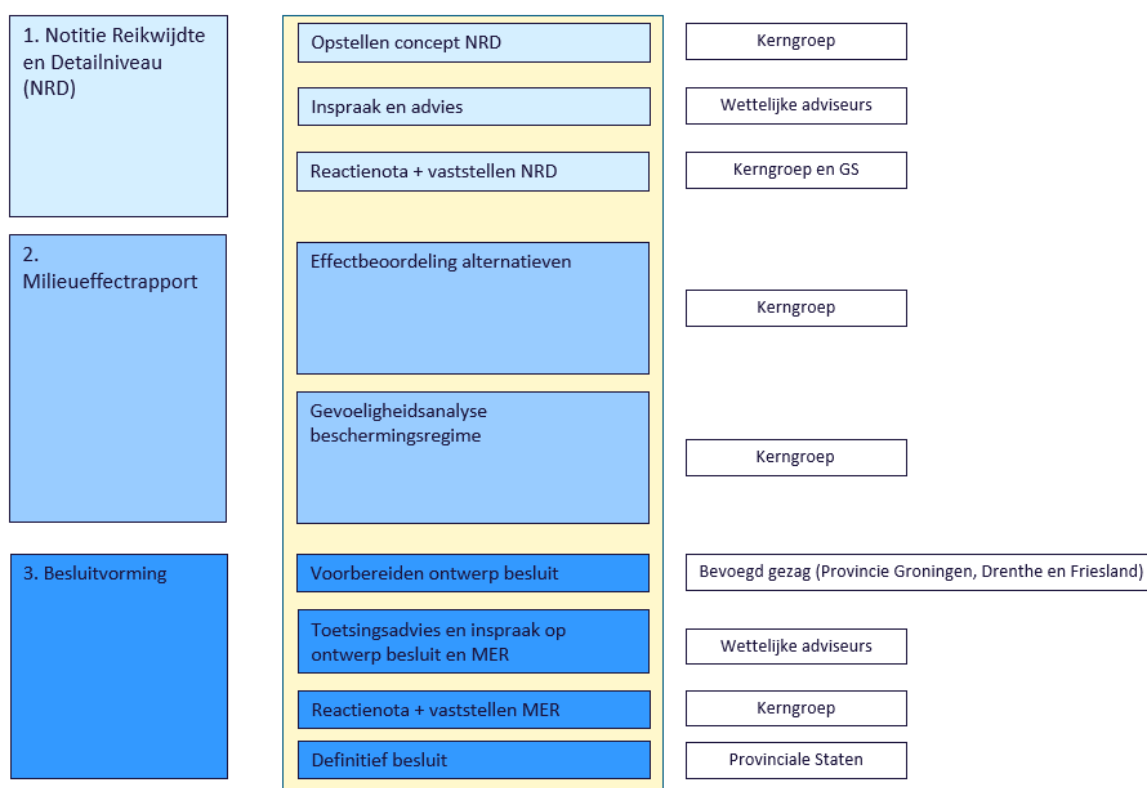
Figuur 4.1 Vijfpuntschaal voor beoordelen milieueffecten

4.3 Gevoeligheidsanalyse beschermingsbeleid

Bij de invulling van het beschermingsbeleid weegt de provincie zorgvuldig de noodzaak van bescherming van het grondwater af tegen de wens van benutting ervan voor andere functies. Voor deze afweging wordt een gevoeligheidsanalyse uitgevoerd op het beschermingsbeleid. We benoemen een aantal varianten van het beschermingsbeleid en onderzoeken tot welke beperkingen in gebruik en welke bedreigingen voor de winning dit leidt. Dit helpt bij de besluitvorming over het bepalen van het juiste beschermingsregime en geeft stakeholders een beeld van mogelijke beperkingen in de zoekgebieden. Deze gevoeligheidsanalyse beschermingsbeleid volgt na de effectbeoordeling van de milieuthema's. Het mogelijke beschermingsbeleid is geen milieuthema en wordt dan ook niet beoordeeld met de vijfpuntschaal, maar zal kwalitatief worden beschreven.

5 Het vervolg van de mer-procedure

In onderstaand schema zijn de procedurestappen van de mer-procedure weergegeven. In de linker kolom staan de verschillende fases van de mer-procedure, de middelste kolom gaat in op de stappen per fase. In de rechter kolom staat welke partij betrokken is. Onder de kerngroep vallen de projectleider, de mer-coördinator en de communicatieadviseur van de provincie Groningen, samen met het adviesbureau. De wettelijke adviseurs zijn de Commissie voor de mer en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE).

Figuur 5.1 Stappen mer-procedure ASV provincie Groningen

Het plan-MER geeft duiding aan de voor- en nadelen van de verschillende alternatieven, bekeken vanuit de milieuthema's. Op basis van dit MER en andere aspecten die relevant zijn voor drinkwaterwinning zoals risico's, robuustheid en maatschappelijke effecten zoals beperkingen vanuit beschermingsbeleid, wijzen Gedeputeerde Staten de ASV-gebieden aan. Het plan-MER wordt gelijktijdig met de Omgevingsvisie ter inzage gelegd. Na de ter inzageprocedure en de adviezen van de wettelijke adviseurs neemt het bevoegd gezag een besluit.

Tussen het vaststellen van het beschermingsregime en de uiteindelijke daadwerkelijke realisatie van een drinkwaterwinning zijn nog verschillende stappen nodig waarin op gemeentelijk schaalniveau milieuafwegingen worden gemaakt. Te denken valt aan het vastleggen in bestemmings-/ omgevingsplannen en de uiteindelijke vergunningverlening.

Bijlage 1 Begrippenlijst

Alternatief	Mogelijkheden om de doelstelling(en) van een plan te realiseren. In de MER-wetgeving staat dat in het MER de 'redelijkerwijs in beschouwing te nemen' alternatieven moeten worden beschreven.
ASV	Aanvullende Strategische Voorraad. Een gebied die door de provincie wordt aangewezen als mogelijke plek voor een drinkwatervoorziening. Dit gaat om voorraden van grondwater die in de toekomst ingezet kunnen worden voor de drinkwaterproductie.
Autonome ontwikkeling	Verwachte situatie in de toekomst die optreedt zonder de veranderingen waar de ASV's in voorzien. Alle met besluitvorming vastgesteld beleid, ontwikkelingen of projecten behoren tot de autonome ontwikkeling.
Bevoegd gezag	Eén of meer overheidsinstanties die bevoegd zijn om over de activiteit van de initiatiefnemer het besluit te nemen.
Commissie voor de m.e.r.	Een bij wet ingestelde landelijke commissie van onafhankelijke milieudeskundigen. Zij adviseren het bevoegd gezag over de kwaliteit van de informatie in het milieueffectrapport.
Criterium	Wijze waarop wordt gemeten (hoort bij de vastgestelde indicator)
Effect	Concreet gevolg van de voorgenomen activiteit op de leefomgeving.
Initiatiefnemer	Een natuurlijk persoon, dan wel privaat- of publiekrechtelijk rechtspersoon (een particulier, bedrijf, instelling of overheidsorgaan) die een bepaalde activiteit wil (doen) ondernemen en daarover een besluit vraagt
m.e.r.-plicht	de verplichting tot het opstellen van een milieueffectrapport voor een bepaald besluit over een bepaalde activiteit
Mitigerende maatregel	maatregel om de nadelige gevolgen van de voorgenomen activiteit voor het milieu te voorkomen of te beperken
NRD	Notitie Reikwijdte en Detailniveau: notitie die beschrijft waar de m.e.r.-procedure wel en niet overgaat ('reikwijdte'), welke aspecten in het planMER onderzocht gaan worden en met welke diepgang ('detailniveau').
Plangebied	Dat gebied, waarbinnen de voorgenomen activiteit of een van de alternatieven kan worden gerealiseerd. Vergelijk: studiegebied.
m.e.r	M.e.r. staat voor 'milieueffectrapportage' en is de procedure waarbinnen een MER wordt opgesteld.
PlanMER	MER staat voor 'Milieueffectrapport' en bevat de resultaten van het onderzoek naar de (milieu)effecten binnen een m.e.r. De toevoeging 'Plan' wil zeggen dat het om een MER voor een plan gaat, zoals een RES.

ProjectMER	MER staat voor 'Milieueffectrapport' en bevat de resultaten van het onderzoek naar de (milieu)effecten binnen een m.e.r. De toevoeging 'Project' wil zeggen dat het om een MER voor een project gaat, zoals een omgevingsvergunning voor een windmolenpark.
Referentiesituatie	bij deze situatie wordt uitgegaan van de bestaande situatie en de autonome ontwikkeling. Deze situatie dient als referentiekader voor de effectbeschrijving van de alternatieven in de planMER
Studiegebied	Dat gebied, waarbinnen de milieugevolgen dienen te worden beschouwd. De omvang van het studiegebied kan per milieuaspect verschillen. Vergelijk: plangebied.
Voorgenomen activiteit	Het plan of project dat de initiatiefnemer wil realiseren.
Zienswijze	Reactie die een belanghebbende aan het bevoegd gezag kan sturen als reactie op de kennisgeving over een voornemen.
Zoekgebied	Gebied dat op basis van natuurlijke systeem potentieel geschikt is om een ASV aan te wijzen voor winning van drinkwater.